

Opinienota RES/Energietransitie

Vraagstelling

In de Opiniecommissie spreken wij over de RES en andere ontwikkelingen met betrekking tot onze energietransitie. Deze Opinienota geeft de aanzet daartoe. Centraal staan 3 dringende onderwerpen die naar voren zijn gekomen tijdens besprekingen van de afgelopen periode in de raad(scommissies), de beide recente informele bijpraatbijeenkomsten en de bespreking tijdens de begrotingsbehandeling.

Wij leggen de volgende vragen ter opiniëring voor ::

- 1. Bent u het eens met de voorgestelde inbreng van Oss in de RES-besprekingen ?**
 - 2. Welke richting geeft u ons mee voor onze aanpak van de energietransitie ?**
 - 3. Hoe stellen wij ons op jegens het principe-verzoek van de initiatiefnemer voor Windpark Stijbeemden ?**
-

Context

Er ligt internationaal vanuit het Klimaatakkoord van Parijs en nationaal vanuit het Nederlandse Klimaatakkoord een ongekend grote opgave om de opwarming van onze aarde tegen te gaan. De beperking van de CO₂-uitstoot en de daaruit voortvloeiende energietransitie is een cruciaal onderdeel daarvan. Dit houdt de maatschappelijke en politieke gemoederen zwaar bezig. Zeker nu het niet meer blijft bij opgaven die “veilig ver weg” zijn, maar het gaat om ingrijpende maatregelen die “concreet dichtbij” zijn gekomen. De consequenties van deze maatregelen gericht op energiebesparing en grootschalige energie-opwekking zijn op de dagelijkse vergader- en keukentafels geland. De noodzaak om van het gas af te komen versterkt dat.

Oss is ambitieus om daaraan invulling te geven. Zo is al eind december 2014, toen de klimaatdiscussie zich nog in een ander perspectief afspeelde, door de Gemeenteraad bepaald dat Oss tot de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten wil behoren. Oss wil in 2050 energieneutraal zijn. De energietransitie die hiervoor nodig is, vraagt grote inspanningen van ons als gemeente, onze inwoners en onze partners in het bedrijfsleven. Om dit doel te bereiken, zetten we in op 50% energiebesparing, 25% opwekking van duurzame energie op eigen grondgebied en 25% inkoop van groene stroom. We hebben dit vertaalt naar concrete doelstellingen. Voor energie-opwekking is dat de rijksnorm van 16 % van de in Oss gebruikte energie in 2023 duurzaam opwekken op eigen grondgebied. En onze warmtevisie willen we in 2020 hebben vastgesteld.

Het vorige College heeft deze uitdaging opgepakt. In de Duurzaamheidskring van 2016 is de lijn bepaald hoe hieraan invulling wordt gegeven. Het huidige College heeft in het College-akkoord aangegeven deze lijn voort te zetten. Daarin zijn afspraken op deelterreinen opgenomen. In de achtereenvolgende programma-evaluaties is geschetst wat er is bereikt en in de begrotingen zijn de plannen verwoord. Binnen dat kader en bij nieuwe ontwikkelingen zijn separate plannen voorgelegd aan de Raad.

Daarbovenop is de Regionale Energie Strategie (RES) gekomen. De opdracht om als regio noord-oost Brabant (NOB) samen een plan te maken voor duurzame energie-opwekking vraagt dat we niet alleen voor onze eigen Osse energieopgave gaan, maar ook aan de gezamenlijke regionale opgave

onze bijdrage leveren. In deze RES zal blijken wat dit gaat betekenen voor de opgave op het Osse grondgebied.

Meer informatie

- *Voor de context en ambitie : zie de presentatie voor de bijpraatbijeenkomst*
- *Antwoord op resterende vragen dd 19 11 2019*

Aanleiding voor deze Opiniecommissie

Met het Klimaatakkoord en de vertaling daarvan naar lokaal en regionaal niveau zijn de gemeenten steeds meer aan het stuur van de energietransitie gezet. Daarmee worden enerzijds de landelijke en provinciale keuzes tot onderdeel van de lokale democratie terwijl anderzijds op belangrijke thema's de hogere overheden het bevoegd gezag zijn. Dit zet groeiende druk op de gemeentebesturen. En niet alleen op hun bestuurlijke verantwoordelijkheid. Maar ook op hun financiële middelen en mankracht. Portefeuillehouders, Colleges en Raden moeten hun weg vinden in deze complexe materie die steeds meer het dagelijks leven van iedereen raakt en waarover heel verschillend wordt gedacht.

In toenemende mate valt vanuit de gemeenschap en de Raad het gevoel te beluisteren dat Oss te ver voorop loopt. Dit wordt onderbouwd met feiten en de beleving daarvan en met meningen en beweringen. In diverse vergaderingen van de raad(scommissies) bleek de samenwerking binnen de Regionale Energie Strategie Noord Oost Brabant (RES) een katalysator van dat gevoel. Dat was de reden dat de portefeuillehouder de Raad heeft uitgenodigd voor het informeel bijpraten over de energietransitie in het algemeen en de vertaling daarvan naar Oss. Dat is geschied in 2 bijeenkomsten.

Een groot punt van zorg blijkt de rol en opstelling van Oss in RES-verband te zijn. Wij als Oss hebben ons van meet af aan, in- en extern, op het standpunt gesteld dat de Raden beslissen over de inzet van hun gemeente in de RES. De wijze waarop dat vertaald moet worden en wanneer, wordt onder de verschillende RES-partijen niet hetzelfde beleefd.

In combinatie met uitspraken vanuit de RES-organisatie en de geluiden tijdens gezamenlijke raadsbijeenkomsten heeft dat geleid tot ongerustheid. Expliciet heeft onze Raad uitgesproken dat zij niet alleen het eindbod wil kunnen beoordelen maar dat zij ook aan de voorkant haar input aan de portefeuillehouder wil meegeven. Weliswaar is die inbreng eerder in de Adviescommissie besproken maar dat was nog in het prille stadium waarin de impact van de RES minder duidelijk was.

Om nog open over de inzet van Oss te kunnen spreken, is besloten dit tot onderwerp van de Opiniecommissie van 12 december te maken.

Dat deze rol van de Raad niet vanzelfsprekend is, blijkt uit de volgende mededeling die op stevig aandringen vanuit Oss op 14 november van de voorzitter van onze RES-organisatie is uitgegaan “ *Van verschillende kanten heb ik signalen gekregen, dat een inmiddels groter aantal van u eerst de inhoudelijke afwegingen met hun Raad wil bespreken, alvorens zij in de stuurgroep een besluit willen nemen over het voorlopig bod. Aan die verzoeken wil ik graag voldoen en ik heb gevraagd de planning daarop aan te passen.*”

1. De regionale opgave RES

Tijdens de bijpraatbijeenkomsten hebben we gesproken over de wijze waarop de energietransitie verloopt. De portefeuillehouder heeft dit vergeleken met een expeditie. Het doel staat vast, maar de weg er naar toe is onbekend terrein. We hebben hier geen ervaring mee, we weten niet wat ons onderweg te wachten staat en de vraag is of we hier al voldoende voor toegerust zijn.

De RES is zo'n voorbeeld van een onbekend fenomeen waarmee we te maken hebben. Het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en de ministeries van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het opzetten, inrichten en uitvoeren van het Nationaal Programma RES. Het Rijk heeft de opdracht bepaald voor 30 regio's met elk een eigen opgave. Zij moeten met een bod komen waarin zij laten zien hoe zij hun opgave gaan realiseren. Voor het geval dat niet lukt, stelt het Nationale RES Programma: *"De conceptversie van de RES zal worden aangeboden aan het PBL (nb Planbureau voor de Leefomgeving) om te bezien of de in alle RES-en geformuleerde plannen optellen tot het bereiken van de nationale klimaatdoelstellingen. Mocht dat niet het geval zijn dan hebben decentrale overheden vier maanden de tijd om voor de restopgave een verdeling per RES te maken."*

Niet duidelijk is wat het betekent als straks een of meer gemeenten niet akkoord gaan. Of wat de situatie wordt als een gemeente niet instemt met een mogelijkheid voor bv windenergie die qua omvang onder de bevoegdheid van de Provincie of het Rijk valt. En zo zullen er vast nog meer vragen gaandeweg opkomen. Maar feit is dat de regering van gemeenten verwacht dat het totaal van RES-en de opgelegde bijdrage levert aan het Klimaatakkoord.

Wat is een RES ?

Op de site van het Nationaal Programma RES wordt dit als volgt verwoord :

Het doel van de RES is een zorgvuldige ruimtelijke inpassing van hernieuwbare energieopwekking, warmte(rest)bronnen en bijbehorende infrastructuur. In een RES-regio werken overheden met maatschappelijke partners, netbeheerders, het bedrijfsleven en waar mogelijk bewoners, regionaal gedragen keuzes uit. Dit doen zij voor de opwekking van duurzame elektriciteit, de warmtetransitie in de gebouwde omgeving en de daarvoor benodigde opslag- en energie-infrastructuur (focus op de klimaattafels Gebouwde omgeving en Elektriciteit). Opgaven van de andere klimaattafels kunnen, waar wenselijk, worden meegenomen in de RES. Het is de verantwoordelijkheid van de regionale RES-stuurgroep om de specifieke sectordoelstellingen in te brengen in het RES-traject.

Onze belangenorganisatie VNG die als onderhandelaar partij was bij het Klimaatakkoordakkoord zegt daarover :

Een RES is een regionaal samenwerkingsverband voor de ruimtelijke inpassing van de energietransitie met de volgende functies:

- 1. Regionaal vertalen van de nationale afspraken uit het Klimaatakkoord voor de sectoren Elektriciteit en Gebouwde Omgeving via regionale warmteplannen, energie-infrastructuurplannen en de opgave voor hernieuwbare energie opwekking.*
- 2. Bouwstenen voor de ruimtelijke plannen (POVI/GOVI en andere instrumenten uit Omgevingswet). Via de RES kan de besluitvorming voor de ruimtelijke inpassing van de*

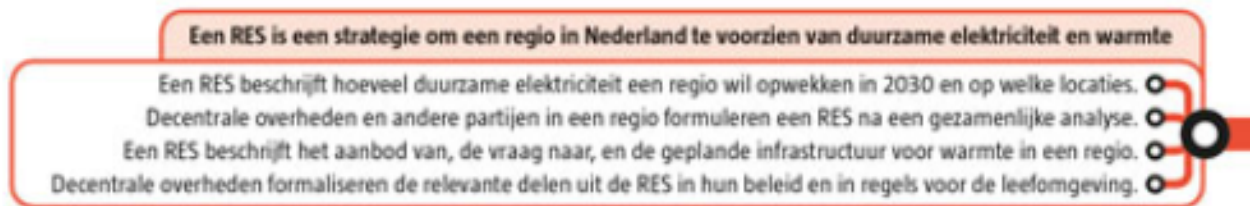
duurzame energieopwekking en de energie infrastructuur worden voorbereid in goed overleg met alle maatschappelijke partners en betrokkenen binnen de regio.

3. *Organiseren van interactie en samenhang tussen regionale structuren onderling is essentieel en randvoorwaardelijk. Regio's gaan graag zo integraal mogelijk te werk, tússten en samen met alle 5 de sectoren, en hiertoe biedt het RES proces ruimte. Deze structuren houden daarom een brede blik. Dat wil zeggen, open oog voor de interactie met andere sectoren en gerelateerde maatschappelijke opgaven zoals die zijn opgenomen in het IBP: klimaatadaptatie, circulaire economie, de woningbouwopgave en vitaal platteland. Besluitvorming over deze samenhangende strategieën vindt in onderlinge afweging plaats via de gemeentelijke-, provinciale- en nationale Omgevingsvisies en -Plannen. Uitgaande van de sectorale verdeling van het Klimaatakkoord gaat het in de regio om onderstaande structuren:*
 - o Elektriciteit en Gebouwde Omgeving: RES*
 - o Industrie: industriële clusters*
 - o Mobiliteit: MIRT/ Beter Benutten*
 - o Landbouw & Landgebruik : Gebiedscommissies*
4. *Bevorderen van de maatschappelijke acceptatie voor de energietransitie via bewustwording, kennisoverdracht en urgentiebesef bij inwoners van de regio.*

Scoop van onze RES NOB

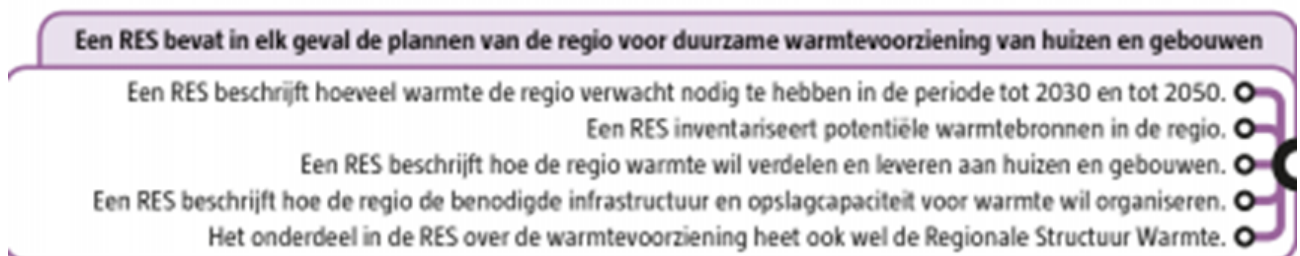
Bij onze RES NOB gaat het om 2 opdrachten :

1. Grootschalige energie-Opwekking

2. Regionale Structuur Warmte

Nieuwbouw is vanaf juli 2018 al gasloos. Gemeenten zijn volgens het Klimaatakkoord de regisseurs van de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Samen met vastgoedeigenaren, bewoners, netbeheerders en medeoverheden moeten zij eind 2021 een transitievisie warmte klaar hebben. Dat is de basis voor de op te stellen warmteplannen

In NOB is niet gekozen voor aanvullende plannen.

Meer informatie

- *www. Nationaal Programma RES*
- *www. handige-tool-voor-raadsleden-bij-de-regionale-energiestrategie*
- *Voorlichtingsfilmpjes o.a. <https://www.regionale-energiestrategie.nl/Nieuws/1477026.aspx?t=Animaties+met+uitleg+Regionale+Energiestrategie>*
- *Startdocument RES : zie Raad 23 mei 2019*

Organisatie van onze RES NOB ?

De RES NOB wordt voorbereid door een Stuurgroep die door de gezamenlijke gemeenten van onze regio is aangewezen. Wethouder van de Wiel van Boxtel is voorzitter. Onze portefeuillehouder maakt deel van uit van de Stuurgroep. Ook de gedeputeerde voor energie , mevrouw Spierings, neemt daaraan deel. Er is een projectorganisatie ingericht waarin ook Oss ambtelijk is vertegenwoordigd.

Het bod moet in juni 2020 gereed zijn. Voor die tijd moeten de gemeenteraden akkoord gaan met het voorstel daartoe.

De Raden aan het stuur

De gezamenlijke informatiebijeenkomst voor gemeenteraden en de daar genoemde vervolgstappen hebben mn in onze gemeente verwarring veroorzaakt. De portefeuillehouder heeft dat besproken met enkele andere gemeenten waar dat signaal werd herkend.

Dit heeft ertoe geleid dat nu is afgesproken dat elke wethouder eerst inhoudelijk met zijn gemeenteraad afstemt welke inbreng men wil doen ten behoeve van het gezamenlijke bod. Dat geeft tegelijkertijd meer zicht op het daadwerkelijke commitment van de gemeenten op de realisatie van ieders eigen bod en hun inzet voor het daar bovengestelde gezamenlijke belang.

Te verwachten inbreng van gemeenten

De energietransitie raakt alle gemeenten. De ambities van de gemeenten in onze regio voor de lange(re) termijn lopen niet zo ver uiteen. Wel die voor de kortere termijn. En er zijn grote verschillen waarneembaar in de huidige aanpak. Dat heeft ook de Provincie voor geheel Brabant geconstateerd op basis van onderzoek. Men onderscheidt 4 categorieën : Achterblijvers; Meelifters; Doeners; Trekkers. Dit wordt mede bepaald door gemeentelijke keuzes zoals mbt. ambitie, aard en omvang van de gemeente, capaciteit, bestuurskracht en uitvoeringkracht. Deze verschillen spelen ook in de samenwerking in NOB een rol.

Meer informatie

Zie het Thema-onderzoek energietransitie Noord Brabant van Panteia in opdracht van de Provincie

Verdeling van de pijn

De regionale opdracht is niet in te vullen met de optelsom van de aanpak van ieders eigen energie-behoefte. Grotere gemeenten met weinig buitengebied zijn aangewezen op de kleinere gemeenten met een groot grondgebied. En de gemeenten waar grootschalige opwekking niet mogelijk is - bijvoorbeeld door de radar van Volkel - zijn aangewezen op de compensatie door andere gemeenten. Gegeven de omstredenheid van grootschalige energie-opwekking zullen gemeenten dus niet gelijkkelijk met de lasten van grootschalige opwekking worden belast. Met betrekking tot eerdere omstreden thema's is gebleken hoe lastig dat ligt in de onderlinge verhoudingen en onze lokale besluitvorming. De vluchtelingenopvang en de vestiging van een mestfabriek op een industrieterrein zijn sprekende voorbeelden daarvan. Naarmate de concretisering dichterbij komt, gaat dit meer wringen. Daarom is hierover gesproken in een bijeenkomst van alle Colleges. De weerbarstigheid van dit onderwerp bleek ook daar.

Invloed op de voorkant

Van Rijksweg is in samenspraak met het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) de opdracht bepaald. Steeds duidelijker wordt hoe groot en complex deze opgave is. Net zoals wij worstelen andere gemeenten met de praktische consequenties. Dit is uiteraard onderwerp van gesprek binnen onze RES NOB.

Maar ook binnen de overkoepelende gremia van gemeenten. Onze portefeuillehouder maakt deel uit van de Kopgroep Duurzaamheid van de G 40. Via onze actieve inzet daarin maken wij ons hard voor een realistische kijk op de RES en voor reële verwachtingen die het Rijk mag hebben van de implementatie op gemeenteniveau. Zo zijn wij actief betrokken bij de besluitvorming binnen en inbreng van G40 en VNG richting het Rijk.

Voorstel voor onze inbreng

Wat is het aandeel van de RES opgave binnen het geheel aan energie-opgaven ?

De RES als product moet voldoen aan de landelijke analyse-, monitoring- en rekensystematiek zoals deze is ontwikkeld door het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Die kan afwijken van onze eigen cijfers.

Zoals eerder aangegeven, gaat de RES over de gebouwde omgeving. Voor onze regio is dat ca 40% van het totale energieverbruik.

Wat is onze Osse energie-opgave voor de scope van de RES ?

Volgens de RES opgave is het elektriciteitsverbruik voor de bebouwde omgeving voor Oss 2,1 Pj en daarmee 39% van het totaal.

Van het totale energieverbruik van de regio is 14 % voor Oss (21 % den Bosch; 17% Meierijstad).

Welke initiatieven op ons grondgebied zijn tot nu toe bij ons bekend ?

Er is een groot verschil in aantal en aard van de initiatieven die bij de regiopartners inmiddels zijn aangedragen. Dit heeft enerzijds te maken met de ruimtelijk-technische mogelijkheden waarop ontwikkelaars hebben geanticipeerd. En anderzijds met de ambitie die zij bij gemeenten inschatten.

In Oss kennen wij veel en grote initiatieven. Voor het merendeel geldt dat hierover al eerder inhoudelijk in de gemeenteraad is gesproken dan wel dat dit is gepland. In het Collegeprogramma en in andere afspraken met de Raad zijn op deelterreinen al keuzes en afspraken gemaakt.

De RES stelt als voorwaarde dat initiatieven die in het bod worden opgenomen voor 2025 zijn vergund.

Grootschalige opwekking van zonne-energie

Tijdens de opiniërende commissievergadering van 16 mei 2019 bespraken wij de Opinienota over zonnevelden. De Nota Grootschalige opwekking van zonne-energie ligt inmiddels voor ter bespreking op 28 november in de Adviescommissie Ruimte. Voorgestelde uitgangspunten zijn dat wij actief grootschalige energieopwekking door middel van zonnevelden op daken stimuleren en ruimte bieden voor grootschalige energieopwekking door middel van zonnevelden. Het voorstel is om een tijdelijk plafond in te stellen van 150 ha zonneveld excl. de besluitvorming over het grondgebied van het project Duurzame Polder.

Op dit moment zijn er 17 locaties bij de gemeente in beeld waar particulieren en/of ontwikkelaars een zonneveld willen realiseren voor in totaal ca. 254 ha. Vijf daarvan (126,5 ha) liggen binnen het verkenningsgebied Duurzame Polder. Samen met Provincie Noord-Brabant en gemeente 's-Hertogenbosch verkennen we de mogelijkheden voor grootschalige duurzame energie, waaronder zonne-energie. In het traject van de verkenning zal duidelijk worden of en hoe initiatieven voor zonnevelden daar een plek kunnen krijgen.

Meer informatie

Zie Nota Grootschalige opwekking van zonne-energie : Adviescommissie van 28 november a.s.

Windenergie

1. Windpark Elzenburg/de Geer

Initiatiefnemers

Er zijn 2 initiatiefnemers, elk voor 2 windmolens, wiens aanvragen zijn gehonoreerd : Pure Energie (vh Raedthuys) en Escoss.

Stand van zaken

Doel is het realiseren van - in eerste aanleg - 4 windmolens (van de bestemde 6) conform het unanieme besluit in de Raad. Het bestemmingsplan ligt nu ter beoordeling bij de Raad van State nav. 3 bezwaarschriften. Naar verwachting zouden deze windmolens in het najaar van 2021 kunnen draaien.

Opwekcapaciteit

De opwekcapaciteit is 180 TJ.

Dat is goed voor :

- 2.5% van de totale Osse energieopgave
- ruim 30 % van de Osse woningopgave tw 14.500 woningequivalenten aan elektriciteitsproductie. Warmte is hier niet in meegenomen.

Waar komt deze locatie terug in de analyses ?

Deze locatie stond op de Osse kaart die is behandeld in de gemeenteraad van 6 juli 2017. Deze locatie staat ook op de Kansenskaarten van de landelijke RES.

2. Duurzame Polder

Initiatiefnemers

Er zijn 3 initiatiefnemers van verschillende aard, te weten de coöperatie van agrariërs mn in Oss, Blue Bear mn op grondgebied van den Bosch en Kemperman cs.

Stand van zaken

In het samenwerkingsverband van Provincie, Den Bosch en Oss loopt de verkenning van de mogelijkheden van het grootschalig opwekken van energie in het gezamenlijke poldergebied. Hiertoe is besloten door de Raad op 4 oktober 2018

Er zijn informatiebijeenkomsten voor inwoners en belangstellenden en op 20 november voor de beide gemeenteraden en leden van Provinciale Staten georganiseerd. De planning is dat de uitkomst van de verkenning begin 2020 in de gemeenteraden wordt besproken.

Opwekcapaciteit

De technisch mogelijke opwekkingscapaciteit is groot en wel dusdanig dat het Rijk het bevoegd gezag is. Het samenwerkingsverband heeft afspraken met het Rijk gemaakt dat zij de ontwikkeling mag onderzoeken. Daaraan is de voorwaarde verbonden dat voldoende voortgang wordt gemaakt. Wij houden er rekening mee dat de RES hier extra druk op zet.

Wat de bijdrage wordt aan de Osse en regionale energie-opgave is niet te zeggen. Dat hangt af van de uitkomst van de verkenning en de vervolgstappen daarop w.o. eventueel het ontwikkelperspectief dat wordt gekozen en de realisatie daarvan.

Waar komt deze locatie terug in de analyses ?

Deze locatie stond op de Osse kaart die is behandeld in de gemeenteraad van 6 juli 2017. Deze locatie staat ook op de Kansenskaarten van de landelijke RES.

3. Windpark Stijbeemden

Initiatiefnemers

Er zijn meerdere grondeigenaren die afspraken hebben gemaakt met ontwikkelaar Renewable Factory.

Stand van zaken

De ontwikkelaar heeft al langer een plan gereed. De ontwikkelaar is met ons medeweten en advies daarover in gesprek gegaan met de omgeving. Dat traject hebben zij afgerond. Zij hebben ons nu gevraagd hoe wij tegenover dit initiatief staan. Dat is mede bepalend voor de vraag met wie zij hun aanvraag in eerste instantie gaan bespreken.

Opwekcapaciteit

Volgens de ontwikkelaar is de technisch mogelijke opwekcapaciteit groot (15-19 windturbines). Daarmee zou het Rijk het bevoegd gezag zijn. Vanuit hun omgevingsanalyse heeft de ontwikkelaar in eerste aanleg nu een plan gemaakt voor 9 windturbines. Daarmee zou de Provincie het bevoegd gezag zijn.

Wat de bijdrage wordt aan de Osse en regionale energie-opgave is niet te zeggen. Dat hangt af van het ontwikkelperspectief en de realisatie daarvan waarvoor wordt gekozen.

Desgevraagd geeft de ontwikkelaar aan dat de opwekcapaciteit voor 9 windturbines 50.4 MW en voor 19 windturbines 106.4 MW bedraagt. Dat zou goed zijn voor :

- 109 % (9 turbines) of 230 % (19 turbines) van de Osse woningopgave; per turbine 4.800 woningen x 9 = 43.200 woningen
- 7 % (9) of 15 % (19) van de totale Osse energieopgave.

Waar komt deze locatie terug in de analyses ?

Deze locatie stond op de Osse kaart die is behandeld in de gemeenteraad van 6 juli 2017. Deze locatie staat ook op de Kansenskaarten van de landelijke RES.

Meer informatie

- o *Rapporten van Antea; Bosch Slabbers en CE Delft behandeld in de Raad op 6 juli 2017*

Gebiedsvisies

Algemeen

Er wordt op allerlei niveau's en plaatsen veel gesproken over de heroriëntatie van de ruimtelijke inrichting van ons land gelet op de samenloop van bestaande en nieuwe opgaven op de beschikbaarheid van onze schaarse grond. Grootschalige opwekking van energie concurreert met andere belangen en waarden. Wij noemen als voorbeelden : de Nationale en Provinciale Omgevingsvisie (NOVI resp POVI) ; publicaties van Het College van Rijksadviseurs dat het Rijk adviseert over ruimtelijke kwaliteit en van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL). Dit zal ook regionaal en lokaal vertaling moeten krijgen.

In haar rapport "Zorg voor landschap. Naar een landschapsinclusief omgevingsbeleid" van 11 november jl stelt het Planbureau voor de Leefomgeving o.m.

Het Nederlandse landschap verandert. De energietransitie, de klimaatverandering, de ontwikkeling van de landbouw en de voortgaande verstedelijking leggen druk en claims op het bestaande cultuurlandschap. Windmolens, zonneparken, woonwijken en natuurgebieden, de toekomst zal weer een nieuwe laag over het bestaande, vanouds al gelaagde landschap heen trekken. Dat is onvermijdelijk. De transities zijn fundamenteel, de ruimtelijke opgaven groot. Hoe kunnen we die transities en opgaven op een slimme manier met elkaar verbinden?

Het PBL pleit ervoor "om de kwaliteit van het landschap volwaardig mee te wegen bij de keuzes die worden gemaakt bij het plannen van projecten die de beleving van de leefomgeving beïnvloeden."

Het ministerie van BZK werkt aan een Beleidsbrief Landschap die in 2019 zal verschijnen als aanvulling op de Nationale Omgevingsvisie (NOVI).

Oss

Om gefundeerd onze mening te kunnen geven over wat wij ruimtelijk waar op ons grondgebied wenselijk achten aan energie-opwekking, hebben wij een gebiedsvisie nodig. Wij beschikken nog niet over een vastgestelde actuele, integrale gebiedsvisie voor onze energie-opgave. Essentieel daarvoor is hoe wij de toekomst van ons buitengebied zien. Dit is onderdeel van de op te stellen Omgevingsvisie die voor 2020 op de planning staat.

Dat wil niet zeggen dat wij thans geen enkel houvast hebben. Op deelterreinen zijn er al langer geleden of recent meer of minder actuele keuzes gemaakt of binnenkort te maken. Zonder volledig te willen zijn, noemen wij de onderzoeken van Bosch Slabbers en Antea uit 2017; Windpark Elzenburg/de Geer; het voorkeursalternatief van Meanderende Maas dat voorligt; de Nota Groen, Blauw en Natuur en het Maashorst Manifest.

Daarnaast lopen er verkenningen zoals mbt. de Duurzame Polder en worden onderwerpen zoals Landbouw; Recreatie en Toerisme; Erfgoed; Maashorst; Klimaatadaptatie en biodiversiteit opnieuw bekeken. Ook in de onderlinge relatie en die tot energie. Dat wordt gebundeld in de aanpak van de Omgevingsvisie.

Regionaal

Zo zal ook op regionaal niveau over de ruimtelijke inrichting moeten worden nagedacht. Opgaven zoals landbouw; energie; klimaatadaptatie; natuur en biodiversiteit; industrieterreinen hebben ook een bovengemeentelijk karakter. Hierover lopen sectoraal gesprekken die samen moeten komen in de Stuurgroep Duurzame Leefomgeving van de regio en AgriFood Capital

Voorstel van Oss

1. Tav de aanpak (“hoe-vraag”)

In de Duurzaamheidskring van 2016 hebben we beschreven hoe we onze Osse doelstelling willen bereiken. We kijken niet alleen naar de lange termijn maar ook naar de korte termijn en stellen daarop gerichte doelen. Daarbij gaat het om gezamenlijke acties waarbij we samen met andere organisaties aan de slag gaan om de massa te bewegen. We spreken niet alleen met elkaar over de doelen en resultaten maar handelen er ook naar en spreken elkaar er op aan.

We willen deze lijn vertalen naar de regionale doelstelling ter bespreking in RES-verband :

- *Ambitie : Van veilig ver weg naar concreet dichtbij!*

We richten ons op 2030 en vertalen dat in concrete opgaven. Zo is in het Nationale Programma RES bepaald “dat op 1 januari 2025 alle te realiseren projecten planologisch zijn vergund zodat deze projecten in aanmerking kunnen komen voor de SDE++”.

- *Impact : Van initiatieven met een beperkt bereik naar “massa” maken!*

Grootschalige opwekking van energie roept maatschappelijk en politiek veel weerstand op. In Oss hebben we hiermee inmiddels veel ervaring opgedaan. Dit wetende moeten we alert zijn op risicomijdend gedrag onder onze RES-partners. Zeker als andere belangen prikkels in zich dragen die daartoe aanzetten. Dan kan de neiging ontstaan te kiezen voor veiligere opties die veel minder

bijdragen aan de gezamenlijke doelstelling. Dat raakt de gezamenlijke opgave en opent deuren voor ingrijpen van hogerhand.

- *Samenwerking : Alleen als regiopartners vastberaden met elkaar en in nauwe samenspraak met stakeholders en de gemeenschap optrekken, kunnen we de opgave van de RES realiseren.*

Zoals hiervoor omschreven, is de RES-opdracht een nieuw fenomeen. We hebben in de afgelopen periode van voorbereiding al geconstateerd dat de verschillen tussen de regiopartners groot zijn : qua aard, mogelijkheden, lopende initiatieven, uitgangspositie en opgedane ervaring. Dat vertaalt zich ook naar achterbannen en stakeholders. Vanuit de RES-organisatie zal dit gegeven moeten worden begeleid en gemanaged.

- *Commitment : Als we het samen eens zijn over het bod zullen we dit vervolgens concreet moeten realiseren.*

Daarvoor is nodig dat elke partner zijn deel ook daadwerkelijk invult. Fnuikend voor samenwerking is als zou blijken dat partijen hier niet voor gaan. Onderdeel van het bod moet zijn dat partijen uitspreken dat zij op hun bijdrage en op het geheel aanspreekbaar zijn en dat zij bereid zijn elkaar daarop aan te spreken. Eerdere ervaringen leren dat dit een lastig onderwerp is binnen onze regio. Dit vraagt om nadere en harde afspraken.

Onderdeel daarvan is dat inzichtelijk moet zijn hoe de lokale projecten lopen en dat dit op projectniveau wordt gemonitord. Dat sluit aan bij hetgeen het Nationaal Programma RES daarover zegt :

- *“De RES is nadrukkelijk bedoeld als startpunt van een uitvoeringsproces waarin samenwerkende partijen tot 2030 tot verdere concretisering en realisatie van projecten komen. Onderdeel hierin is een periodieke evaluatie en herijking van de strategie. Zo wordt voortdurend gestreefd naar effectiviteit en efficiëntie in een bewegende context van de energietransitie-opgave.”*
- *“Dit vraagt om een adaptief en iteratief proces met elke twee jaar een herijking van de aanpak. Twee jaar na de RES 1.0 volgt een RES 2.0; en zo verder. Deze tweejaarlijkse convergerende aanpassingscyclus (plan-do-check-act) borgt dat de RES aansluit bij de wettelijk vereiste investeringsplannen van de netbeheerders. Maar ook in toenemende zin de benodigde zekerheid vastlegt voor warmte-transitieplannen van wijken.”*
- *“De voortgang van het opstellen en de doorvertaling van de RES in de verschillende regio’s wordt jaarlijks gemonitord middels een voortgangsrapportage die jaarlijks op een nader te bepalen vast moment wordt gepubliceerd.”*
- *Voorbeeldgedrag : Elke partij laat in zijn eigen aanpak zien dat het hem menens is*

Dit is de keerzijde van elkaar met gezag (durven) aanspreken. Voorbeeldgedrag moet ook tot uiting komen in de wijze waarop partijen middelen en mankracht vrijmaken voor realisatie van de eigen opgave en de inzet voor de gezamenlijke inspanning.

Om voldoende waarborgen te hebben dat de ambitie van de regio die uit het bod spreekt ook daadwerkelijk gerealiseerd zal worden, is het nodig dat van meet af aan naar elkaar toe helder is hoe de regiopartners dit lokaal gaan organiseren.

- *Voorlichting en educatie : We hebben de eigen lokale politiek, gemeenschap en maatschappelijke partners nodig om de opgave te realiseren. We zullen hen onderweg moeten meenemen. Gelet op het achterliggende doel moet extra aandacht uitgaan naar de generatie van de toekomst.*

De gemeenteraden staan aan de lat om binnen de gezamenlijke doelstelling de lokale beweging en belangenafwegingen te maken. Daartoe zullen zij goed moeten worden geëquipeerd. De maatschappelijke gevoeligheid moet worden gemanaged. Dat vraagt gerichte communicatie en organisatie van de participatie van de lokale gemeenschappen en belangenorganisaties in het proces. Zonder initiatiefnemers en de inzet van allerlei partners waaronder degenen die de uitvoering technisch mogelijk moeten maken, gaat het niet lukken. Aansluiting van hen is cruciaal.

Organisatie van de uitvoering

De RES gaat uit van langjarige samenwerking tussen alle regionale partijen. Onze eigen ervaringen tot nu toe leren hoe complex de expeditie op weg naar het realiseren van de doelstellingen van de energietransitie is. Niet alleen beleidsmatig maar ook uitvoeringstechnisch.

Succesvolle implementatie vraagt meer dan samen een bod doen. Vanuit het oogpunt van effectiviteit en efficiency zijn wij voorstander van het inrichten van een krachtige regionale organisatie. Dat helpt om te voorkomen dat elke partij voor zichzelf kennis moet opbouwen en leerervaringen moet opdoen. Als daar al de middelen voor zijn, blijkt het in de praktijk van de markt lastig om de juiste mensen en adviseurs hiervoor te vinden. Bovendien vraagt de RES-opgave om permanente verbinding met andere regionale en lokale opgaven waar gemeenten voor staan en met de landelijke uitvoeringsorganisatie.

De bereidheid om hiertoe te besluiten en in te investeren bepaalt mede hoe realistisch het bod is dat van onze regio uitgaat. Daarom moet daarover van meet af aan helderheid bestaan.

Er is ondersteuning vanuit het Rijk : "Omdat met de RES concreet invulling wordt gegeven aan de klimaatafspraken is het van groot belang dat RES-regio's op een goede manier worden ondersteund. Een belangrijk onderdeel in de ondersteuning aan de regio is het Nationaal Programma RES. Het Nationaal Programma RES vormt feitelijk het scharnierpunt tussen het Klimaatakkoord en de regio. Het faciliteert en ondersteunt de regio's in het bieden van een helder kader voor de opgave, het construeren van vergelijkbare en optelbare RES'en, het stapsgewijs doorontwikkelen van een gemeenschappelijk te gebruiken data- en informatiebasis en biedt hen een platform om onderling kennis te delen en elkaar uit te dagen tot het maken van betere plannen."

Thans is de RES NOB een opgelegde vorm van langjarige samenwerking zonder dat daaraan een structuur ten grondslag ligt. Als we met de RES echt meters willen maken, moet daaraan een governance-structuur ten grondslag liggen die adequate besluitvorming, aansturing en financiering mogelijk maakt. Nu al wordt er een fors beroep gedaan op onze bestuurlijke en ambtelijke inzet.

Keuzes over de verdere samenwerking bepalen de verlangde inzet op middelen en mankracht vanuit onze gemeente. Kijkend naar onze huidige en gevraagde inspanning in relatie tot andere partners kan de voorgestelde bundeling ons schaal- en kwaliteitsvoordelen bieden.

2. Concrete inbreng van Oss

Wij stellen voor het navolgende als concrete inbreng vanuit Oss aan te leveren. Wij realiseren ons dat dit veel afhankelijkheden bevat. Anderzijds zijn wij met Windpark Elzenburg/de Geer en de verkenning van de Duurzame Polder verder dan de meeste andere gemeenten.

1. Zonne-energie

- a. Grootschalige opwekking op dak : afhankelijk van de besluitvorming op de Nota Grootschalige opwekking van zonne-energie..
- b. Zonnevelden : afhankelijk van de besluitvorming op de Nota.

2. Windenergie

- a. Windpark Elzenburg/de Geer : 4 windturbines goed voor 2,5% van de totale Osse energieopgave en ruim 30 % van de Osse woningopgave (14.500 woningequivalenten aan elektriciteitsproductie).
- b. Duurzame Polder : afhankelijk van de besluitvorming over de uitkomst van de verkenning.
- c. Stijbeemden : afhankelijk van het besluit van de Raad op het principe-verzoek.

3. Regionale Structuur Warmte

- a. Afhangelijk van de uitkomst van onze warmtevisie

3. Randvoorwaardelijke inbreng

Wij stellen voor om ook randvoorwaarden in de besprekingen in te brengen die naar onze mening nodig zijn voor enerzijds een goed en haalbaar RES-bod, voor gezonde verhoudingen tussen partijen en anderzijds om te zorgen dat het Osse belang goed wordt gediend.

Tav het bod

- Het RES bod moet aan de voorwaarden voldoen maar tegelijkertijd realistisch uitvoerbaar zijn.
- Het bod moet technisch haalbaar, financieel draagbaar en sociaal rechtvaardig zijn.
- En er moet zicht zijn op voldoende maatschappelijke acceptatie.
- Vanuit RES NOB wordt daar op aangedrongen bij de verantwoordelijke overheden en relevante stakeholders.

Verdeling van de lusten en lasten

- De omgeving en de gemeenschap moeten mee kunnen delen in de lusten van grootschalige opwekking.
- De pijn van de lasten van het bod moet eerlijk onder de gemeenten worden verdeeld.

Gevraagde inzet van gemeenten

- Iedere gemeente moet zich voor de RES inzetten qua inbreng van projecten

- En een reële bijdrage aan het bod leveren : qua financiële en capacitaire inzet voor het gezamenlijk belang.
- Zo nodig spreken zij elkaar daar op aan.
- In het bod moet ook een voorstel zijn opgenomen hoe we met elkaar de uitvoering regelen.

1. Bent u het eens met de voorgestelde inbreng van Oss in de RES besprekingen ?

1. Tav de aanpak ("hoe-vraag")
2. Concrete inbreng van Oss
3. Randvoorwaardelijke inbreng

Richtinggevende uitspraken gevraagd aan de Raad

Tijdens de informatiebijeenkomsten heeft de portefeuillehouder aangegeven dat het voor de RES maar ook voor het energiebeleid in de breedte belangrijk is dat de Raad een helder kader meegeeft aan het College en de ambtelijke organisatie. Alleen dan kunnen zij voortvarend te werk gaan en de verwachtingen managen van de omgeving en van partijen met wie wordt samengewerkt.

Daarvoor worden een aantal richtinggevende uitspreken gevraagd :

- Houden we vast aan onze ambitie ?
- Zijn we bereid om op expeditie te gaan met alle onvoorspelbaarheid van dien ?
- Tot hoever accepteren wij de consequenties van onze ambitie en aanpak ?
- Hoe gaan wij om met het ruimtebeslag en ruimtelijk beeld (Omgevingsvisie)?
- Hoe gaan we ermee om als we ons niet scharen achter de bevoegde hogere overheden of samenwerkingsverbanden (vb grootschalige energie; RES; DzP)
- Kunnen en willen we de benodigde middelen en mankracht organiseren ?
- Hoe krachtig staan we voor onze ambitie en aanpak : naar stakeholders en naar onze inwoners?

2. Welke richting geeft u ons mee voor onze aanpak van de energietransitie ?

3.Principe verzoek van de initiatiefnemer voor Windpark Stijbeemden

Afhankelijk van de beoogde hoeveelheid energie-opwekking is de Rijksoverheid dan wel de Provincie het bevoegd gezag. Toch vraagt de ontwikkelaar ons als gemeente om bij het bevoegd gezag het mandaat te vragen om deze rol op te pakken.

Concreet vraagt de ontwikkelaar ons om mee te werken aan een plan voor 9 windmolens met een vermogen van 5,6 Mw.

Vraag is wat de Opiniecommissie hiervan vindt. Er zijn in hoofdlijn 3 opties denkbaar :

1. Wij nemen dit verzoek in behandeling en vragen het bevoegd gezag om ons te mandateren..
2. Wij verwijzen de ontwikkelaar door naar het bevoegd gezag en wij stellen ons neutraal tegenover het verdere verloop.
3. Wij verzetten ons tegen dit initiatief. Ook als het bevoegd gezag dit wil doorzetten.

3. Hoe stellen wij ons op jegens het principe-verzoek van de initiatiefnemer voor Windpark Stijbeemden ?